

WSTĘP

Przedmiotem obrad kolejnego sejmiku, zwołanego do Piotrkowa na dzień 25 listopada 1527 r.¹ miała być przede wszystkim obrona Rzeczypospolitej. W listach sejmowych król wskazywał na grożące państwu niebezpieczeństwa, przede wszystkim ze strony Tatarów, Turcji i hospodara wołoskiego. Zapowiadał również podjęcie ostatecznych decyzji odnośnie do dwóch ważnych spraw — korektury prawa i oszacowania dóbr ziemskich (*correctio iurium et taxatio bonorum*)². Na obrady zaproszeni zostali senatorowie i posłowie byłego Księstwa Mazowieckiego³.

Przebieg obrad sejmowych znany tylko ze skąpych relacji w listach znajdujących się w *Acta Tomiciana*, świadczących jednak o tym, że były to obrady burzliwe⁴. Posłowie ziemscy odmawiali przystąpienia do obrad przed dokonaniem pełnej i formalnej inkorporacji Mazowsza do Korony Polskiej; szło bowiem o ponoszenie wspólnych z Koroną ciężarów. Ustąpili dopiero po uzyskaniu przyrzeczenia, że zostanie zwołany specjalny sejm, poświęcony tej sprawie.

Dorobek ustawodawczy obrad, trwających do 20 lutego 1528 r.⁵, pominięty przez *Volumina Legum*, stanowią następujące konstytucje i akty prawne:

I. *Constitutio et ordinatio facta de suscipiendis militibus mercenariis ad praesidia terrarum Russiae* (17 lutego 1528 r.)⁶.

II. *Litterae universales contributionum in conventu Piotrkoviensi anno Domini 1528 decretarum*, z datą *sabbato proximo post festum Sancti Valentini* (15 lutego 1528 r.)⁷.

III. *Litterae universales de czopowe* (19 lutego 1528 r.)⁸.

IV. *Modus cudendi aureorum in Regno Poloniae*, czyli konstytucja z 17 lutego 1528 r. o monecie złotej⁹.

V. *Litterae universales contra monetam Swydnicensem* (20 lutego 1528 r.)¹⁰.

¹ W. Konopczyński, *Chronologia sejmów*, nr 38, s. 136.

² Listy sejmowe, datowane *sabbato ante Nativitatis Sanctae Mariae* (7 września 1527), wydane w AT, t. IX, nr 285, s. 290.

³ AT, t. IX, nr 15, s. 17.

⁴ Por. AT, t. X, nr 16, s. 18. Bliżej o tym sejmie por. W. Pociecha, *Królowa Bona*, t. II, s. 130.

⁵ Taką datę zamknięcia obrad podał W. Konopczyński, *Chronologia sejmów*, nr 38, s. 136. Por. też MRPS, cz. IV, vol. 2, nr 15524, s. 375 (ostatni wpis sejmowy).

⁶ Figuruje w MK₂, t. 43, s. 440-444. Druk w AT, t. X, nr 73, s. 74-76.

⁷ Zachowana w formie wpisów w MK₂, t. 43, s. 404-415, MK₁, t. 44, s. 29-38. Druk w AT, t. X, nr 72, s. 69-74. Za podstawę niniejszej edycji przyjęto Metrykę Koronną.

⁸ Tekst wymienionego uniwersału figuruje w obu seriach ksiąg MK: w t. 43, s. 415-418, t. 44, s. 49-51. Wydrukowany został w AT, t. X, nr 77, s. 82-84.

⁹ Figuruje w MK₂, t. 43, s. 450-454. Druk w AT, t. X, nr 76, s. 81, 82.

¹⁰ Tekst o przymusowej wymianie monety świdnickiej (łudzko podobnej do półgroszy polskich, lecz gorszej, bitej od 1518 r. przez króla Ludwika Jagiellończyka) znajduje się w MK₂, t. 43, s. 426, MK₁, t. 44, s. 43 oraz AT, t. X, nr 75. Oprócz uniwersału wydano ordynację, która figuruje w MK₂, t. 43, s. 445-450. Jej wydawcą w AT, t. X, nr 74, s. 76, podaje omyłkowo, że tekst ten powtarza MK₁, t. 44, s. 43. Mieści się tam jednak uniwersał przeciw monecie świdnickiej, którego tekst uwzględniamy.

VI. *Litterae occasione taxationis bonorum et fundorum* (20 lutego 1528 r.)¹¹.

VII. *Litterae universales de custodiendis et occludendis itineribus fortius in Slesiam* (19 lutego 1528)¹².

VIII. Konstytucja w sprawie cen na aromata, zatytułowana: *Contra castellanum Biechouiensem*¹³.

Obok wyżej wymienionych aktów prawnych, stanowiących konstytucje o zasięgu ogólnopolskim, do dorobku ustawodawczego sejmu należy zaliczyć także obwieszczenie w sprawie śmierci ostatniego księcia mazowieckiego Janusza, wydane przez króla *cum universo senatu Regni nostri*, przy współudziale samych tylko posłów mazowieckich:

IX. *Sententia Sacrae Regiae Maiestatis occasione certe insimulationis et infamationis quorundam nobilium Ducatus Masoviae de vita ducali* (20 lutego 1528)¹⁴.

Nadto na sejmie walnym piotrkowskim wydana została znaczna liczba aktów prawnych, zachowanych w Metryce Koronnej¹⁵.

¹¹ Jest to konstytucja w sprawie kontynuowania szacunku dóbr ziemskich (*taxatio bonorum*), ogłoszona w formie mandatu królewskiego z 20 lutego 1528 r. Podstawą niniejszego wydania jest MK₁, t. 44, s. 57. W tej sprawie król ogłosił także osobny mandat, ponagląjący, do wojewodów, datowany w Radomiu 4 marca 1528 r. (MK₂, t. 43, s. 438, 439).

¹² MK₂, t. 43, s. 432-436; MK₁, t. 44, s. 40-43. Druk w AT, t. X, nr 93, s. 103, z datą: Piotrków, 20 lutego 1528 r. (według przekazu MK₁, t. 44).

¹³ O przyjęciu na sejmie tego rodzaju konstytucji, nazwanej zresztą dekretem (*decretum conventus generalis*) wzmiankuje mandat królewski: *Contra castellanum Biechoviensem*, wydany w Piotrkowie *feria quinta post festum sanctorum Trium Regum* (9 stycznia 1528), odnaleziony w WAP Poznań, księgi grodzkie poznańskie, t. 871, k. 123. Tekst ten drukowany jest tutaj *in extenso*.

¹⁴ MK₁, t. 44, s. 102, druk w AT, t. X, nr 89, s. 98, 99.

¹⁵ Por. MRPS, cz. IV, vol. 1, nr 5260-5384, s. 310-317, oraz cz. IV, vol. 2, nr 15359-15524, s. 367-375.